

Yetiştiricinin El Kitabı

Hayvancılık İşletme Ekonomisi

MAKÜ

Yetiştiricinin El Kitabı

**Hayvancılık
İşletme Ekonomisi**

Kitapçık No:4

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Cumhur AKIN

Dizgi ve Tasarım

Dr. Öğr. Üyesi Murat KARA

Öğr. Gör. Ozan GÜVENDİ

İletişim Adresi

Burdur Mehmet Akif Ersoy

Üniversitesi Tarım ve Hayvancılık

Kalkınma Projesi Koordinatörlüğü

A: İstiklal Yerleşkesi,

15030 Burdur

T: +90 248 213 20 00

hayvancilikproje@mehmetakif.edu.tr

Baskı

Desen Ofset/Ankara

Sertifika No: 11289

2019

Bu el kitabı içerisinde Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi akademisyenleri tarafından hazırlanan yetiştiricilerimize yönelik tavsiyeler, uyarılar ve önemli bilgilendirmeler yer almaktadır. Kitabın içerisinde yer alan bilgiler yazarların sorumluluğundadır.

MAKÜİKİMER
KURUMSAL İLETİŞİM MERKEZİ

MAKÜ Kurumsal İletişim Uygulama ve Araştırma Merkezi © 2019 Tüm Hakları Saklıdır.

**3 Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Üretilen Sütün
Birim Maliyetinin Hesaplanması**

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Cumhuri Akın

Dr. Öğr. Üyesi Cevat Sipahi

**12 Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Sürdürülebilirliğinde
Mali Oran Analizine Göre Önem Arz Eden Ölçütler ve
Alınması Gereken Tedbirler**

Dr. Öğr. Üyesi Cevat Sipahi

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Cumhuri Akın

Süt Sığırıcılığı İşletmelerinde Üretilen Sütün Birim Maliyetinin Hesaplanması

Süt sığırıcılığı işletmelerin sürdürülebilir bir üretim yapısına kavuşması günümüz şartlarında akılcı bir çiftlik idaresi ile mümkündür. Süt sığırıcılığı işletmelerinin idaresinde yöneticinin veya işletme sahibinin dikkat edeceği hususlar teknik ve ekonomik olarak iki başlıkta değerlendirilebilir. Süt sığırıcılığı işletmelerinde ekonomik işleyişin analizinde ilk ele alınacak husus işletmenin var olma nedeni olan sütün, birim maliyeti yani bir diğer ifade ile 1 lt sütü kaç liraya üretebildiğidir. Bir işletmenin ürettiği sütü kaç liraya satacağına serbest piyasa şartlarında kendisi karar veremese de karının artırılması noktasında maliyetlerini düşürme yoluna gidebilir. Karın maksimize edilmesi noktasında tek kontrol noktası olan maliyetlerin minimize edilmesi farklı metotlar ile gerçekleştirilebilir. Ancak bundan önce işletmenin sütü ne kadara ürettiğini bilmesi ve hangi masraf unsurlarının maliyeti ne oranda etkilediğini belirlemesi gerekir.

Bu bölümde üreticilerin işletmelerinde ürettiği sütün maliyetini nasıl hesaplayacağı gösterilmiştir.

İşletme yöneticisi veya sahibi aşağıda vermiş olduğumuz tabloyu kullanarak istediği iki dönem arası (1 aylık, 3 aylık, 6 aylık veya 12 aylık) işletmenin birim süt maliyetlerini belirleyebilir.

İşletmelerin süt üretiminden kaynaklanan karlarını en yüksek seviyeye çıkarmaları düzenli aralıklarla yapacakları maliyet kontrolleri ile mümkün olabilir.

Süt Maliyet Tablosu

İşletmenin Adı
.....
.....
.....
.....
Maliyet Dönemi
.../.../20... - .../.../20...
Toplam Süt Üretimi (Litre)
.....
.....

Masraf Unsurları	TL	%
1. Yem giderleri (TL)		
2. İşçilik giderleri (TL)		
3. Veteriner Hekim, ilaç ve aşı masrafları (TL)		
4. Elektrik, ısıtma ve su giderleri (TL)		
5. Sigorta giderleri (TL)		
6. Kredi faizleri (TL)		
7. Envanter kıymet azalışı (TL)		
8. Buzağılara verilen süt (TL)		
9. Diğer giderler (TL)		
A) MASRAFLAR TOPLAMI (TL)		
10. Genel idare giderleri (TL)		
11. Canlı demirbaş amortismanları (TL)		
12. Bina ve ekipman amortisman masrafları (TL)		
13. Bina ve ekipman bakım-onarım masrafları (TL)		
B) MASRAFLAR GENEL TOPLAMI (TL)		
C) TALİ GELİR TOPLAMI (TL)		
a. Buzağı geliri (TL)		
b. Gübre geliri (TL)		
c. Envanter kıymet artışı (TL)		
d. Diğer gelirler (TL)		
D) TOPLAM MALİYET(TL) (B-C)		
1 litre süt maliyeti (TL / Toplam süt üretimi litre)		
E) SÜT SATIŞ GELİRİ (TL)		
F) NET KAR / ZARAR (TL) (E-D)		

Yem giderleri; hesaplanan maliyet dönemi için işletmede kullanılan yemler kaba yem ve kesif yem olarak ayrı ayrı değerlendirmeye alınabilir. İşletmeye satın alınan kaba ve kesif yemler satın alma fiyatlarıyla, işletmede üretilen yemler ise avlu maliyeti yolu ile hesaplanarak tabloya yazılmalıdır.

Kullanılan Formüller

Satın alınanlar için; Miktar x Fiyat (+Nakliye)

Üretilenler için; Avlu maliyeti = Piyasa satış fiyatı -Tahmini pazarlama masrafları

İşçilik giderleri; İşçilik giderleri aile işgücü ve yabancı işgücü olarak ayrı ayrı değerlendirmeye alınmalıdır.

Yabancı işgücü gideri; aile dışında işletmede çalışan personele verilen işçilik giderlerini kapsar. Bu kapsamda varsa aynı yardımlarda hesaplama dahil edilir.

Aile işgücü gideri; aile fertlerinden işletme içerisinde çalışan kişiler yaşlarına göre yetişkin işgücü birimine çevrildikten sonra belirlenen katsayılar toplamı asgari ücret ile çarpılarak aile işgücü gideri hesaplanır. Aile işletmelerinde yönetici vasfında ki baba'nın ücreti genel idare giderlerinde değerlendirilecektir.

Maliyetleri düşürmenin ilk yolu yem maliyetlerini düşürmek ile başlar.

Sütün para etmediği dönemlerde yüksek değerlikte kesif yemlere yüklenerek hem kesenizi hem hayvanlarınızı yormayın.

Aile İşgücünün Yetişkin İşgücü Birimine Çevrilmesinde Kullanılan Katsayılar

Yaş	Yetişkin İş Gücü Birimi
0-10	0
11-15	0,50
16-18	0,70
19-64	1
64 ve üzeri yaş	0,5

Veteriner hekim, ilaç ve aşı masrafları; hesaplamanın yapıldığı maliyet dönemi için satın alınan veteriner hekim hizmeti, aşı ve ilaç masraflarını kapsar.

Elektrik, ısıtma ve su giderleri; işletmenin ilgili maliyet dönemindeki elektrik, ısıtma ve su masraflarını kapsar.

Sigorta giderleri; işletmedeki canlı demirbaş ve binaların sigorta bedellerinin ilgili maliyet dönemini kapsayan tutarları.

Kredi faizleri; işletmenin kullandığı kredilerin anapara ödemesi hariç hesaplamanın yapıldığı maliyet dönemi için ödenen faiz miktarı.

Envanter kıymet değişimi; envanter kıymet değişiminde, işletmedeki düve ve danaların değerleri hesaplamaya katılır. İlgili maliyet dönemindeki 6 aylıktan küçük sığırlar ise buzağı geliri kısmına, işletmenin bulunduğu bölge için cari buzağı değerleri üzerinden hesaplanarak yazılır.

Envanter Kıymet Değişimini hesaplamak için; **EKD = DSD + SHD + ÖHD – (DBD + SAHD)**

EKD = Envanter kıymet değişimi

DSD = Dönem sonunda düve ve danaların değeri

SHD = Her yaş grubundan satılan hayvan değeri

ÖHD = Her yaş grubundan ölen veya evde tüketilen hayvan değeri

DBD = Dönem başında düve ve danaların değeri

SAHD = Her yaş grubundan satın alınan hayvan değeri

Formülden çıkan sonuç (-) negatif olduğunda “Envanter Kıymet Azalışı” olup işletmenin maliyetlerine, pozitif (+) çıktığında ise “Envanter Kıymet Artışı” olarak işletmenin tali gelirlerine dahil edilir.

Buzağılara verilen süt masrafı; Buzağılara verilen süt miktarı ile o dönemki sütün litre fiyatının çarpılması ile hesaplanır.

Diğer giderler; yukarıda belirtilen giderler dışında oluşabilecek giderler buraya yazılır.

Genel idare giderleri; Yönetici ücreti (Aile işletmelerinde işleri takip eden aile büyüğü örneğin baba yönetici kabul edilir ve o bölgedeki cari fiyatlar üzerinden ücretlendirilmesi yapılır), ulaştırma, haberleşme, kırtasiye giderlerinden oluşur. Kayıt tutulmadığı durumda masraflar toplamının %3'ü olarak kabul edilebilir.

Canlı demirbaş amortismanları; Bir yıldan veya bir üretim döneminden daha fazla süreyle üretimde kullanılan damızlık hayvanlara canlı demirbaş denir. Canlı demirbaş amortismanları ise süt sığırcılığı işletmelerinde mevcut sağmallar ve boğalar, ekonomik aşınma ve yıpranmalarını karşılamak amacıyla damızlık değerinden kasaplık değeri çıkarılarak ekonomik ömrüne bölünmek suretiyle bulunur. Sağmal sığırlar için ekonomik ömür 5 laktasyon olarak kabul edilebilir. Aşağıdaki formüle göre hesaplanan amortisman değeri yıllık değer olup sizin değerlendirdiğiniz maliyet dönemi için örneğin aylık ise 12 aya bölerek 1 aylık değeri çizelgeye yazmanız gerekmektedir.

Yıllık canlı demirbaş amortismanı = (Damızlık Değeri – Reforme (Kasaplık) Değeri) / Ekonomik Ömrü

Bina ve ekipman amortismanları; Bina ve ekipmanın yıpranma neticesinde meydana gelen değer eksilişlerinin hesaplanması için genellikle 'doğru hat metodu' kullanılır. Bu yöntemde amortisman miktarı enflasyona göre düzeltilmiş iktisap (elde edilmiş) değerinden hurda değerinin çıkarılıp ekonomik ömrüne bölünmesiyle elde edilir. Betonarme binaların ekonomik ömrü 50 yıl, geleneksel tipte olanların ise 25 yıl alınır. Bunun dışında işletme binalarının inşaat bedelleri veya iktisap değerleri üzerinden betonarme olanlar için yıllık %2, geleneksel tipte olanlar için %4 amortisman oranı üzerinden de hesaplanabilir. Aşağıdaki formüle göre yıllık değer hesaplanır, siz bu değeri eğer aylık maliyet dönemi çıkarıyorsanız 12 aya bölmelisiniz.

Yıllık Amortisman = (Güncel İktisap Değeri – Hurda Değeri) / Ekonomik Ömrü

Bakım onarım giderleri; ilgili maliyet dönemi için süt sığırcılığında kullanılan ahır samanlık yem deposu, silo, bakıcı binalarının bakım ve onarımı amacıyla yapılan harcamalar çizelgeye yazılır. Bu harcamalara ilişkin olarak işletmede yeterli kayıt bulunmadığı durumlarda iktisap bedelinin %1'i bakım; %2'si onarım bedeli olarak kabul edilebilir.

Masraflar genel toplamı; Masraflar toplamına genel idare giderleri, canlı demirbaş amortismanları, bina ve ekipman amortismanları, bina ve ekipman bakım onarım giderleri eklenerek masraflar genel toplamı hesaplanır. İşletme gelirlerinin hesaplanması ise aşağıdaki şekilde yapılmıştır.

Tali Gelirler

Buzağı geliri; Maliyet hesabının yapıldığı tarihte işletmede bulunan altı aylıktan kúçük buzağıların değerleri toplamıdır.

Envanter kıymet artışı; Eğer envanter kıymet değişiminde artış varsa tali gelirlere yazılır.

Gübre satış geliri; Gübre satışı var ise satılan miktar ile birim fiyatı çarpılarak elde edilir. Eğer gübre satılmıyor veya değerlendirilmiyorsa hesaplara dâhil edilmez.

Diğer gelirler; İşletmenin tali gelirleri arasında saymadığımız boş çuval geliri vb. gelirler bu kısımda yazılır.

Toplam maliyet; Masraflar genel toplamından tali gelirler toplamının çıkarılmasıyla elde edilir.

1 lt sütün üretim maliyeti = (Masraflar genel toplamı (TL) – Tali gelirler toplamı (TL)) / Toplam üretilen süt miktarı (lt)

Net kar/zarar; Süt satış gelirinden toplam maliyetin çıkarılmasıyla hesaplanır.

*Çok süt üretmek yerine;
hayvanları dengeli
beslemek, sağlıklı sürüye
sahip olmak ve düzenli
buzağı geliri elde etmek
sizlere daha çok kazandırır.*

Sorular ve Cevaplar

■ Aile fertlerini neden hesaplamaya dahil ediyoruz?

Aile fertleri çoğu küçük işletmelerde maliyet olarak kabul edilmez. Hâlbuki bu kişiler o işletmede çalışmasalar kendilerine başka iş bulabilecek ve gelir sağlayabilecek konumdadırlar. Bu sebeple aile fertlerinin maliyet hesaplarına dahil edilerek bu kişilerin emeklerinin parasal karşılığı ortaya konmalıdır.

■ İneklere neden canlı demirbaş amortismanı uyguluyoruz?

İnekler bir fabrikanın makineleri gibi sürekli üretim yaparlar ve belirli bir dönem sonra ise eskir ve ömrünü doldururlar. Bu nedenle işletmelerin üretimde bulunan inekleri eskidiğinde yerlerine yenisini koyabileceği parayı biriktirmeleri gerekir. Canlı demirbaş amortismanı maliyet hesabına girmeli ve bu birikimin sağlanması için ortaya çıkan değer maliyetlere yansıtılmalıdır.

Unutmayın!

Belirli periyotlarda 1 lt sütü kaç liraya ürettiğini hesaplamamız maliyetlerin kontrolü için önem arz eder.

Üretim hızı, maliyet kontrolü, sermayenin verimliliği, kârlılık, likidite, ödeme gücü ve ailenin yaşam standardını koruma, süt sığırcılığının sürdürülebilirliğinde en önemli nitelikleri temsil etmektedir.

Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Sürdürülebilirliğinde Mali Oran Analizine Göre Önem Arz Eden Ölçütler ve Alınması Gereken Tedbirler

Bu eğitim notu ile sürdürülebilir bir süt sığırcılığı için önem arz eden ölçütler ve alınması gereken tedbirler ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır; **Üretim hızı, maliyet kontrolü, sermayenin verimliliği, kârlılık, likidite, ödeme gücü, ailenin yaşam standardını koruma, süt sığırcılığının sürdürülebilirliğinin en önemli ölçütlerindendir.**

Bu başlıklardan herhangi birinde yer alan problem, bir süt sığırcılığı işletmesinin sektörde rekabet edebilme kabiliyetini ciddi şekilde sınırlayabilir. Bir süt sığırcılığı yetiştiricisi olarak, işletmenizi farklı bakış açılarına göre değerlendirmelisiniz. İşletmenizin bazı alanlarda üstün özellikleri bulunabilirken, diğer alanlarda önemli zayıflıkları olabilir.

Her çiftliğin güçlü ve zayıf yönleri vardır. Kendi çiftliğinizin güçlü ve zayıf yönlerini bilmek, size kârlılığınız ve diğer çiftliklerle rekabet edebilirliğinizle ilgili doğru kararları almanızda önemli katkılar sağlayacaktır.

Pek çok süt sığırcılığı yetiştiricisi ya **yeterli kaynağı olmadığından** ya da daha iyi çiftlik kurabilmek için gereken **gayreti gösterme arzusuna sahip olmadığından**, diğer süt sığırcılığı işletmeleri ile **rekabet edememektedir.**

İşletmesini geliştirme konusunda yeterli çabayı gösteremeyen bu yetiştiriciler de uzun yıllar faaliyetlerini sürdürüp ailelerini geçindirebilirler. Ancak, başta enflasyon etkisi olmak üzere, çeşitli etmenlerin etkisiyle sermayesini artıramayan işletmelerin yaşam standartlarında zamanla düşüşün olması kaçınılmazdır.

Süt sığırı yetiştiricileri, **mevcut yaşam standartlarını korumak ve geliştirmek istiyorlarsa; işletmelerini o günün piyasa koşullarına göre geliştirmeleri ve modernize etmeleri gerekmektedir.**

Rekabet edebilir olmak, doğru teknolojiyi kullanmaktan ve yüksek maliyetli yatırım yapmaktan daha fazlasıdır.

Örneğin ABD'de, süt sığırcılığı ile geçimini sağlayan bir ailenin enflasyon etkisi karşısında yaşam standardını koruyabilmek için her 10 yılda çiftliğindeki süt sığırı sayısını yaklaşık %60 oranında artırması gerektiği bildirilmiştir.

İşletmenizin kontrolünü ele almak için; diğer çiftlikler ile kendi çiftliğinizi kıyaslayabilmeniz gerekmektedir. Bunun için de **işletme kayıtlarını düzenli tutarak bilgi toplamanız önem arz etmektedir.** Çünkü bu kayıtlardan elde edeceğiniz bazı oranlar, işletmeniz için doğru yönetim kararları alabilmeniz ve işlerinizi geliştirmenizde size yol gösterecektir.

İşletmenizde kontrolü ele almak için; diğer çiftliklere kıyasla kendi çiftliğinizin ne durumda olduğuyla ilgili bilgi toplamalısınız. Bunun için de işletme kayıtlarını düzenli tutmalısınız.

1. Üretim Hızı

1.1. İşgücü Başına Satılan Süt Miktarı

İşgücü Başına Satılan Süt (lt) Miktarı= Toplam Üretilen Süt Miktarı (1 yıl) (**İ40**) ÷ Toplam İşçi Sayısı (Aile İşgücü (**İ38**) + Yabancı İşgücü (**İ39**))

İşçi başına satılan süt; işçilerin ve sığırların verimliliğini değerlendirmek için önemli bir araçtır.

Serbest gezinmeli barınak sistemlerinde, sabit bağlamalı sistemlere göre daha fazla inek barındırıldığından, bu sistemde işçi başına süt üretimi diğer barınak sistemlerinden daha yüksek olmaktadır. Sabit bağlamalı barınak sistemlerinde, büyük ve modern serbest gezinmeli barınak sistemine sahip tesislere kıyasla inek başına daha yüksek maliyetler oluşmaktadır. **İnek başına daha düşük yatırım maliyeti ve daha verimli işçilik kullanımını, serbest gezinmeli barınak sistemlerini çok daha ekonomik hale getirmektedir.** Çünkü bunlar genellikle her litre süt üretiminin daha düşük maliyetlerle oluşmasını sağlamaktadır.

İşgücü başına satılan süt miktarı düşükse;

Sürü verimini gözden geçirin. İşçi başına satılan süt miktarında arzu edilen değere ulaşabilmek için işletmede bulunan ineklerin süt veriminin de ortalama değerlerin üzerinde olması gerekir. Rekabetçi yetiştiricilerin birçoğu sürü verimliliğini artırmak için; dengeli rasyon kullanımı, inek konforunun optimizasyonu, kabul gören süt üretim teknolojilerinin kullanımı, tesislerin tam kapasitede çalışması ve günde iki kereden fazla sağım gibi çeşitli stratejiler uygular.

İşgücünün verimliliğini artırın. Eski tesisler ve rahat olmayan çalışma koşulları, işgücü verimliliğini azaltır. İster aile üyeleri olsun isterse yabancı işgücü olsun, çalışanların eğitimi, motivasyonu ve bir işi iyi yaptıklarında övülmeleri, daha verimli ve etkili iş yapmalarına yardımcı olur. Yurtdışında yapılan çalışmalarda bir işçinin sabit bağlamalı barınaklarda 30-35 ineğe, serbest gezinmeli sistemlerde 40-50 ineğe etkin bir biçimde bakabildiği tespit edilmiştir.

2. Maliyet Kontrolü

2.1. Satılan 1 Lt Sütün Yem Maliyeti

Satılan 1 Lt Sütün Yem Maliyeti= Toplam Yem Maliyeti(TL) (İ42) ÷ İşletmede Satılan Süt Miktarı (Lt) (aynı üretim döneminde) (İ41) formülüyle ifade edilmektedir.

İşletmenin ana maliyet unsuru olan ve işletmede yer alan tüm hayvanların tükettikleri yemlerin, işletmenin ana gelir kaynağı olan, satılan süt miktarına bölünmesiyle, **1 lt süttten elde edilen gelirden ne kadarının yem masraflarını ödemedede kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.**

Yapılan çalışmalar, süt sığırcılık işletmelerinde tüketilen yemlerin %65'inin sağmal inekler tarafından, geri kalan %35'lik bölümünün de kurudaki inek, gebe düve, ham düve ve buzağılar tarafından tüketildiğini göstermektedir. İşletmelerde 1 lt sütün yem maliyet değerinin genellikle yüksek olduğu görülmektedir.

1 lt sütün yem maliyet değeri çok yüksek ise;

Tüm sığırlar için kaliteli yemler üretin veya satın alın. **Sığırları düşük kaliteli kaba yem ile beslemek aslında daha maliyetli bir iştir.** Yemin kalitesi, hayvanın ihtiyaçlarına uygun olmalıdır. Yüksek verimli ineklerin en yüksek kalitede yemlere ihtiyacı vardır. Aynı kalitede yemi düvelerde ve kurudaki ineklerde kullanmak ise ancak savurganca bir tutum olur.

Yüksek verimli inekler, düşük verimli inekler, kurudaki inekler, gebe düveler ham düveler ve buzağılar için her bir gruba özel olacak şekilde sık sık güncel **yem analizine dayalı dengeli rasyon hazırlanmalıdır.**

Sığırları düşük kaliteli kaba yem ile beslemek aslında daha maliyetli bir iştir.

Süt sığırılığında barınaklar dolmadığı sürece süt sığırı sayısı az demektir. Sürdürülebilir bir süt sığırılığı için barınakları %100 kapasitede çalıştırmak gerekir.

Yem bitkisi üretim maliyetlerini düşürebilmek için toprak testleri güncel olarak yapılmalı, hayvan gübresi arazide değerlendirilmedir.

Ekimi yapılan yemlerde maliyeti düşürmek için, **ekimde kullanılan yüksek maliyetli makinaların tek başına değil, çevrede bulunan komşu işletmelerle ortak alınması ve kullanılması**, ekim ve biçim dönemlerinde imece yapılması uygun olur.

Satın alınan yemin maliyetini düşük tutmak için yem anlaşmaları konusunda dikkatli olunmalı, **yem anlaşmaları yem fiyatlarının düşük seyrettiği hasat sonrası dönemde yapılmaya çalışılmalıdır.**

Çevredeki **komşu işletmelerle ve/veya kooperatiflerle ortak kullanılan yemlerin temini hususunda birlikte hareket edilmek suretiyle alım miktarının artmasına bağlı olarak fiyatta ıskonto oranının artırılması gibi maliyetleri düşürücü uygulamalara gidilmelidir.**

Yem hammaddelerinin maliyetini kontrol edin ve üretimi düşürmeden maliyetleri düşürmek için rasyonda değişiklikler yapın.

Kuru dönem süresini 60 günün üzerine çıkarmayın.

Sürü yenileme maliyetlerini azaltmak için üreme ve sürü sağlığına dikkat ederek işletmede **ıskartaya çıkarma oranlarını % 30 veya daha az tutun.**

Ekonomik ömrünü tamamlayan yaşlı süt ineklerinin yerine geçecek genç ineklerin yetiştirilme maliyetlerini düşürmek için sürüde **ilk buzağılama yaşı 22-24 aylık yaş** olarak belirlenmelidir.

Barınma, beslenme, hastalıklar gibi **süt verimini kısıtlayan yem dışındaki alanları** araştırın.

Depolama hatalarından, karıştırma ve dağıtım sırasındaki kayıplardan kaynaklanan **yem firelerini** azaltın.

Yem karıştırma ve nakli ile ilgili yapılan hataların da süt verimini olumsuz etkilediği ve yem maliyetini artırdığı tespit edilmiştir.

Çiftlikler aynı anda **hem inek başına düşük yem maliyetine ve hem de satılan litre süt başına yüksek yem maliyetlerine sahip olabilir**. Bu genellikle **düşük kaliteli yemle beslenmenin ve / veya optimal üretim için dengeli rasyon hazırlanmamasının bir sonucudur** ve **düşük süt üretimi ile sonuçlanır**. Ayrıca yem karıştırma ve dağıtımındaki hatalar, süt üretimi ve yem maliyetleri üzerinde olumsuz etkilere neden olabilir. TMR mikserleri için yem izleme yazılımı, yem tartımının ve teslimatın doğruluğunu izlemenize yardımcı olabilir.

Toplam yem maliyetleri, buzağı ve düvelerin yetiştirilmesine bağlı olarak da değişim gösterebilmektedir. Buzağılarda sütle besleme süresinin uzun olması da yem maliyetlerini artırmaktadır.

Belirtilen kriterler bakımından bir sorun tespit edilmediği takdirde yemden bağımsız olarak, barınma, meme sağlığı, hastalıklar ve konfor unsurları gibi diğer işletmecilik alanlarıyla ilgili bir hata olup olmadığı araştırılmalıdır.

Gelişmiş ülkelerde; süt sığırcılığının sürdürülebilir olarak yapılması için süt sığırı beslemede kullanılan yemlerin maliyetinin süt gelirine oranının %30'u aşmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Ancak ülkemizde böyle bir durumdan söz etmek pek de mümkün değildir.

2.2. Faaliyet Giderleri Oranı

Bu oran da düzenli olarak tutulan işletme kayıtlarından elde edilmektedir.

Faaliyet Giderleri Oranı= (Çiftlik İşletmesinin Toplam Giderleri **(G28)** – Çiftlik Faiz Giderleri **(G26)**) ÷ Brüt Çiftlik Gelirleri **(G6)** formülüyle hesaplanır.

Faiz dışındaki işletme giderlerinin gayri safi çiftlik gelirlerine oranıdır.

Süt sığırcılığı işletmelerinde faiz dışındaki giderlerin brüt çiftlik gelirlerine oranının 0,7'nin altında olması önerilmektedir. Bu oran **0,7'nin altında ise; borç ödemeleri, yatırım ve tasarruf için daha çok para mevcut demektir.** Faaliyet giderleri oranın 0,7'nin üzerinde olması yüksek harcamalara, düşük gelire ya da her ikisine de bağlı olabilir.

Bu oran yüksek olduğunda öncelikle, en büyük harcama kalemi olan yem masraflarına göz atmak gerekir. Yem masraflarının makul seviyelerde olduğu tespit edilirse, sebep brüt işletme gelirlerinin düşük olmasıdır. Bu durumda, yine işletme kayıtlarından elde edilen diğer ölçütler olan varlık devir hızı, işçi başına satılan süt miktarına ve süt sığırı başına düşen yatırım oranına bakmakta fayda vardır.

3. Sermayenin Verimliliği

3.1. Süt Sığırı Başına Düşen Yatırım

Süt Sığırı Başına Düşen Yatırım = Çiftlik Varlıkları Toplamı **(B15)** ÷ Süt Sığırı Sayısı (Sağmal+Kuruda) **(i37)**

formülüyle hesaplanır.

Süt sığırı işletmesine yapılan toplam yatırım, süt sığırı işletmesinin tüm varlıklarının toplam piyasa değeridir. Bu varlıklar sadece süt sığırcılığında kullanılan yem bitkisi ekim alanı, mera, ahır binası, yem deposu, gübre çukuru, hayvancılık makineleri, süt sağım ekipmanı, inekler, gebe düve, düve, buzağı ve süt işletmesine ilişkin diğer yatırımları içermelidir. Belirtilen oran süt sığırcılığı işletmelerinde yatırımların ne etkinlikte değerlendirildiğini göstermektedir.

Süt sığırı başına düşen yatırımın çok yüksek olmaması önerilir. Gelişmiş ülkelerde \$7000'ı geçmemesi önerilir. Şayet yüksekse **sığır başına yatırımların geri dönüşü uzun zaman alacaktır.** Süt sığırı başına düşen yatırım oranı yüksek bir değerde olursa yine varlık devir hızı, süt sığırı başına düşen borç miktarı oranlarına bakmak gerekir. **İnek başına yatırımın yüksek oluşu,** aşağıdaki nedenden kaynaklanabilir:

- İşletmecilikte kullanılan arazinin fiyatının yüksek oluşu,
- Gereksinimin üzerinde işletme tesisi inşa edilmesi,
- İnek başına düşen dolaşma alanının gereksinimin üzerinde olması,
- Yeni ve yüksek fiyatlı makinalar,
- Yeni ya da yüksek fiyatlı işletme tesisleri.

Yüksek yatırım **maliyetini düşürmek** kolay değildir. Bu sorunu çözmek **için aşağıdaki öneriler kullanılabilir:**

- Gelecekte yapılması planlanan yatırımlara sınırlama getirmek,
- Yatırımları artırmaksızın süt sığırları sayısını artırarak süt sığırları başına düşen yatırım maliyetini düşürmek,
- Arazi fiyatı yüksek olan bir alanda kurulu çiftliği, düşük fiyatlı alanda kurulu daha geniş bir çiftlikle takas etmek ya da taşımak.
- Satın almak yerine hizmet kiralamak,
- Üretken olmayan varlıkları satmak.

Süt sığırıcılığında **barınaklar dolmadığı sürece süt sığırları sayısı az demektir**. Sürdürülebilir bir süt sığırıcılığı için **barınakları %100 kapasitede çalıştırmak gerekir**.

3.2. Varlık Devir Hızı

Varlık Devir Hızı = Çiftlik Üretim Değeri (**G8**) ÷ Ortalama Toplam Çiftlik Varlıkları (**(AB15+KB15) ÷ 2**) formülüyle hesaplanmaktadır.

Varlık Devir Hızı, tüm çiftlik varlıkları tarafından yaratılan gelirin verimini ölçer. Varlık Devir Hızı **ne kadar yüksek olursa, varlıklar o kadar verimli gelir oluşturur**. Çiftlik Üretim Değeri, bilançoda iki işletme dönemi arasındaki envanter değişiminin değerini ifade eder. Ortalama toplam çiftlik varlıkları, açılış ve kapanış bilançosundaki toplam çiftlik varlıklarının ortalamasıdır. Arazilere daha fazla yatırım yapan veya **çok pahalı arazi ve/veya tesislere sahip olan çiftlikler genellikle daha düşük bir Varlık Devir Hızına sahiptir**.

İşletmelerde bu oranın **0,45'e eşit ya da daha yüksek olması** önerilmektedir.

Bu oran **0,45'in altında olursa; öncelikle brüt gelirlerin düşük olması ya da ortalama toplam çiftlik varlıklarının çok yüksek olması olasılığı** akla gelir.

Süt sığırıcılığı işletmelerinde brüt geliri **en çok satılan süt miktarı ve süt fiyatı** etkilemektedir.

Süt sığırı başına düşen **süt üretimi normal**, çiftlik genişliği uygun, çiftlik hayvanlarını yenileme oranı ve diğer satışlar normal değerlerde süt fiyatları da çok düşük değilse **o zaman problemi toplam çiftlik varlıklarında** aramak gerekir. Genelde de **süt sığırı yetiştiricilerinin çoğu çiftlik yatırımlarına gereğinden çok daha fazla para bağlamaktadır**. Örneğin **süt sığırlarının gereksiniminin üzerinde bir ahıra sahip olmaları varlık devir hızını düşürür**. **Düşük bir Varlık Devir Hızına** neden olabilecek bir diğer faktör ise işletmenin **değerli bir arazi üzerine kurulu olmasıdır**. Bazı süt sığırı işletmelerinin arazisi, kentsel ve diğer kalkınmaya bağlı sebeplerin sonucu olarak önemli ölçüde değerlenmiştir. Böyle bir durumda arazi fiyatı artmadan önce satın alınmışsa süt sığırıcılığı işletmesi kârlı olduğu ve diğer hedefleri karşıladığı sürece düşük bir Varlık Devir Hızından zarar görmez. Bununla birlikte söz konusu işletme, faturaları ödemek ve aile yaşamını geçimini sağlamakta zorlanıyorsa çiftliği satma ya da daha düşük değerli bir araziye taşıma fikrini kesinlikle göz önünde bulundurmalıdır.

4. Kârlılık

4.1. Net Çiftlik Kârı

Net Çiftlik Kârı (G29) = Brüt Çiftlik Geliri (G6) – Çiftlik İşletmesinin Toplam Giderleri (G28)

Net çiftlik kârı süt sığırı işletmesinde işlerin işleyişi ile ilgili en önemli göstergelerden biridir. Bu oran, işletmecinin ne kadar kâr sağladığını göstermektedir. Aile işletmelerinde örneğin net çiftlik karı 120.000 TL/yıl kalması ailenin eline yaşam giderlerini karşılamak için 120.000 TL kaldığı anlamına gelmez. Bu paranın bir kısmı aile bireylerinin sağlık sigortası ve emeklilik primlerinin karşılanması için kullanılacaktır. Yine bu paranın bir bölümü vadesi gelen kredilerin ödemelerinin yapılması, vergilerin ödenmesi ve işletmeye yeniden yatırım yapılması için kullanılabilir.

Bir işletmenin sektörde sürdürülebilir bir üretim yapabilmesi için, uzun yıllar boyunca, Net Çiftlik Kârının bir ailenin yaşamı için gerekli olan miktarın üzerinde bir değerde olması gerekir. Olmadığı yıllarda ise en azında zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmelidir. Sektörde rekabetçi işletmelerin çoğu, rutin olarak işletmelere yeniden yatırım yapar, verimliliği arttırmak için tesislerin bakımını gerçekleştirir ve iyileştirir.

Düşük çiftlik kârına sahip olmanın nedenlerinden biri:

İnek başına hasılatın düşük olması,
Çiftlikte yeterli sayıda süt sığırtı olmaması,
İnek başına yüksek borç olması,
Masrafların çok yüksek olması olabilir.

Bu durumu düzeltmek için:

İnek başına geliri artırın. Bunu, inek başına maliyeti, özellikle yem maliyetlerini azaltarak veya inek başına üretimi arttırmak suretiyle gerçekleştirebilirsiniz.

Az kullanılan ya da kullanılmayan varlıkları, borçlarınızı ödemek için satın.

İnek sayısını artırın.

İşletmeyi yürütmenin daha düşük maliyetli yollarını bulun.

4.2. Çiftlik Varlıklarının Getiri Oranı

Çiftlik Varlıklarının Getiri Oranı = (Net Çiftlik Kârı **(G29)** + Çiftlik ve Bireysel Varlıklar Toplamı **(B31)** – Ödenmemiş Emek ve Yönetim Değeri **(G30)**) ÷ Ortalama Toplam Çiftlik Varlıkları **((AB15+KB15) ÷ 2)**

Çiftlik Varlıklarının Getiri Oranı, işleminize yatırılan varlıkların neler kazandığını belirlemek için yararlıdır. **Bu oran ne kadar yüksekse, çiftlik işletmesi de o kadar kârlı olur.** Varlıklarınızın değerini belirlemek için mevcut piyasa değerlerini kullanıyorsanız, **kazancınızı aynı üretim döneminde diğer işletmelerinkilerle karşılaştırmak için İşletme Varlıklarının Getiri Oranını kullanabilirsiniz.**

Aynı zamanda bu oran, daha yüksek veya daha düşük bir getiri yaratabilecek başka bir işletmeye veya başka bir yatırım fırsatına yatırım yapmak yerine, varlıklarınızı süt sektörüne yatırım yapmanın fırsat maliyetini belirler.

İşletme Varlıklarının Getiri Oranını Etkileyen Faktörler:

Varlıkların nasıl değerlendirildiği

İşletmenin kârlılığı

Verimsiz veya az üretken varlıkların miktarı

Varlıkların sahip olunma veya kiralanma durumu

Bu faktörler daha detaylı incelenecek olursa:

İşletmenizin performansını yıldan yıla karşılaştırmak için varlıklarınıza değer biçmede; maliyet fiyatı bazında veya piyasa fiyatı bazında bilanço kullanabilirsiniz. Çoğu çiftçi bilançolarında piyasa fiyatını esas alırlar. Piyasa fiyatını baz alan bilanço kullanırsanız, sadece dönen varlık değerlerinin etkisini ortadan kaldırmak için orta ve uzun vadeli varlıklarınızın değerlerini yıldan yıla sabit tutmalısınız. Maliyet bazlı bilanço kullanmak, varlıkların değerindeki değişimlerden ve paranın fırsat maliyetinden etkilenmez. Bununla birlikte, maliyet esasına göre hesaplanan bir Çiftlik Varlıklarının Getiri Oranının diğer işletmelerin Çiftlik Varlıklarının Getiri Oranı ile kıyaslanması mümkün değildir.

Varlıkların getirisi, kârlılığın düştüğü yıllarda azalacaktır. Eğer kârlılık her zaman düşükse, işletme sahibi kârlılığı artırmının yollarını araştırmalıdır. **İşletme sahibi borç almaya karar verdiğinde, Çiftlik Varlıklarının Getiri Oranının ödünç alınan paranın faiz oranından daha yüksek olmasına dikkat etmelidir!**

Bir işletmenin verimsiz veya az üretken varlıklar için büyük bir yatırımı varsa, Çiftlik Varlıklarının Getiri Oranı düşük olabilir. Bu durumda, işletme sahibinin bu varlıkları dikkatlice gözden geçirmesi ve bu varlıkların temsil ettiği paraları başka şekillerde yeniden değerlendirmesine karar vermesi gerekir. Çiftlik binası ve/veya diğer önemli varlıkları kiralayan işletmeler daha yüksek bir Çiftlik Varlıklarının Getiri Oranına sahip olabilir; ancak, bu işletmelerin İşletme Gideri Oranları benzer işletmelere göre daha yüksek olacaktır.

5. Likidite

5.1. Cari Oran ve İşletme Sermayesi

Cari Oran = Çiftlik Dönen Varlıkları Toplamı ÷ Çiftlik Kısa Vadeli Yükümlülükleri Toplamı [B8 ÷ B22]

Net İşletme (Çalışma) Sermayesi = Çiftlik Dönen Varlıkları Toplamı – Çiftlik Kısa Vadeli Yükümlülükleri Toplamı [B8-B22]

Likidite süt sığırcılığı işletmesinin **işletme dönemi içerisinde borçlarını nakit olarak ödeyebilme yeteneğidir**. Likidite genellikle **cari oran kullanılarak ölçülür**. Bu oran, çiftlik dönen varlıklarının, işletmenin tasfiyesi durumunda, kısa vadeli borçları karşılayabilme yeteneğinin bir göstergesidir. ABD’de süt sığırcılık işletmelerinde cari oranının 1,5-2,5 arasında olması istenmektedir. Cari oranın 1,5 olması demek her 1 TL’lik cari borç için işletmenin 1,5 TL değerinde cari varlığının olması anlamına gelir.

Dönen varlıklarla hâlihazırda nakit para olarak bulunan ya da gerektiğinde kolaylıkla nakde çevrilebilen; nakit para, stoklar, bonolar, işletmenin canlı hayvan envanteri, yem ve satışı kolayca yapılabilen bazı ekipman kastedilmektedir. Oran ne kadar yüksekse, likidite de o kadar büyük olur. Bu oran aynı zamanda kısa vadeli finansal sürdürülebilirliğin önemli bir göstergesidir.

Net İşletme Sermayesi, likiditeyi hesaplamanın yollarından biridir. Eldeki mevcut sıcak para miktarını gösterir ve işletmenin kısa dönemde ödemesi gereken borçlarını ödeme yeteneğini verir. Cari orandan farklı olarak bir oran değil, tutarı belirtir.

Dönen varlıklar normalde nakit olan veya yıl içinde kolayca nakde çevrilebilen varlıklardır (nakit, hisse senedi, tahvil, hayvan varlığı, alacak hesapları, önceden alınmış gübre ve malzemeler ve yem gibi stoklar).

Kısa vadeli yükümlülükler bilanço tarihinden itibaren bir yıl içinde ödenmesi gereken finansal yükümlülüklerdir (borç hesapları, işletme kredileri, tarihli borç ödemeleri).

Bir süt sığırcılığı işletmesi, kısa vadeli yükümlülüklerini ödeyebilmeli ve beklenmeyen nakit sıkıntılarına karşı bir tampon oluşturabilmelidir. Salgın hastalıklar, beklentinin altında süt üretimi, düşük süt fiyatları, yüksek girdi maliyetleri veya bu faktörlerin bir araya gelmesi nedeniyle nakit sıkıntıları oluşabilir. **Cari oranın 1,0'in üzerinde olması, bir çiftliğin kısa vadeli borçlarından daha fazla dönen varlığa sahip olduğunu göstermektedir.**

Cari oran düşükse:

Kısa vadeli borçlar daha uzun geri ödeme koşullarıyla yeniden yapılandırılabilir.

Gerekli olmayan orta veya uzun vadeli varlıklar satılabilir.

Çiftliğin gelirini arttırmaya ya da maliyetleri düşürmeye çalışılabilir, kârlılığa odaklanmalıdır.

6. Ödeme Gücü

6.1. Kaldıraç Oranı

Kaldıraç Oranı= Çiftlik Yükümlülükleri Toplamı ÷ Çiftlik Varlıkları Toplamı [**B27 ÷ B15**]

Ödeme gücü, bir işletmenin, belirli bir zamanda, tüm varlıklarının satışını takiben tüm borç yükümlülüklerini yerine getirme yeteneğinin bir ölçüsüdür. **Ödeyebilme gücü kaldıraç oranıyla ölçülür.** İşletme borçlandıkça bu oran artar, borç ödendikçe azalır.

Kaldıraç oranı, bir işletmenin yaşam döngüsü boyunca değişim gösterir. **Yeni ve genişleyen işletmelerde yüksek kaldıraç oranı yaygındır.** Yüksek oran, planların ve projeksiyonların işletmelerin borcunu hızla ödeyerek makul bir süreçte yeterli fon sağlayacağına ve kârlı bir üretime işaret ettiğinde sınırlı süreler için kabul edilebilir.

Kaldıraç oranı, bir işletmenin finansal durumunun ölçütlerinden yalnızca biridir. Bir işletmenin bu oranını değerlendirirken, iyi bir işletmeci, işletmenin likiditesine, nakit yükümlülüklerini yerine getirme kabiliyetine ve karlılığına da bakmalıdır.

Kaldıraç oranı, işletmenin toplam yükümlülüklerine bakar. Kısa, orta veya uzun vadeli yükümlülük olup olmadığı değerlendirmez. Kredilerin ve faiz oranlarının türü, kârlılığı ve nakit akışını etkileyecektir.

Daha kısa vadeli krediler, daha uzun geri ödeme koşulları üzerinden finanse edilen aynı miktarda paraya kıyasla daha yüksek ödemelere sahip olacaktır. Borcu çok çabuk ödemeye çalışmak, bir çiftliği ciddi nakit akışı zorluklarına sokabilir.

Kaldıraç Oranı	İşletmenin Finansal Yapısı
<0,4	Güçlü
0,4 - 0,7 arası	Baskı Altında Olabilir
>0,7 üzeri	Baskı Altında

6.2. Süt Sığırı Başına Düşen Borç

Süt Sığırı Başına Düşen Borç= Çiftlik Yükümlülükleri Toplamı (**B27**) ÷ Toplam Süt Sığırı Sayısı (Sağmal+Kuruda (**i37**))
Gelişmiş ülkelerde süt sığırı başına düşen borcun; \$2500'ın, işletme kuruluş aşamasındaysa \$3500'ın altında olması önerilir.

Bir süt sığırı işletmesinin borç yükümlülüklerini yerine getirme becerisine bakmanın bir başka yolu da, inek başına düşen toplam borç düzeyine bakmaktır. Kaldıraç oranı, işletmenin genel borç pozisyonunu ölçerken, inek başına borç, bir yöneticinin borcu nasıl ödeyeceğini gösterir. Bir süt işletmesinin kâr merkezi olarak, inekler hem anapara hem de faiz ödemelerini yapmak için gereken parayı üretir.

Süt sığırı başına düşen borç çok yüksekse;

- Verimliliği yüksek olmayan çiftlik varlıklarının satılarak borçların ödenmesi,
- Bir parça daha borçlanarak çiftlikte süt sığırı sayısının artırılması,
- Süt sığırı başına düşen gelirlerin artırılmaya çalışılması önerilir.

7. Çiftçi Ailesinin Yaşam Standardının Korunması

Süt sığırı yetiştiriciliği yapan çiftçi aileleri, yaşam standartlarını öncelikle sahip olduğu haliyle korumak, zaman içinde de yükseltmek gayreti içindedirler. Şayet çiftlik gelirleri yıllar içerisinde artırılmazsa, enflasyon nedeniyle, çiftçinin yaşam standardı düşecektir. Yalnızca, **daha iyi yönetime sahip, teknolojiyi benimsemiş ve inek başına üretimi arttırmış ortalamanın üstünde üretim yapan süt sığırı yetiştiricileri uzun vadede yaşam standardını koruyabilir ya da arttırabilir.** Süt sığırı işletmelerinin gelirlerini korumak için **her yıl en az enflasyon oranında büyümeleri** gerekmektedir.

Yurtdışında yapılan çalışmalar, süt sığırı işletmelerinde **toplam gelirin yaklaşık %70'inin yıl içindeki işletmecilik dönemi masraflarını karşılama**da kullanıldığını, geriye kalan %30'un borç ödeme, sermaye yedekleme, yatırım ve ailenin geçim harcamalarına ayrıldığını ortaya koymuştur. Yine bu çalışmalara göre, ortalamadan daha iyi yönetime sahip bir süt çiftliği ailesi, çiftlik yaşamındaki standartları korumak için çiftlikteki süt ineği sayısını her 10 yılda yaklaşık %60 oranında arttırmalıdır. 2009 yılında 100 ineğe sahip bir süt çiftliği ailesinin, eşdeğer bir yaşam standardına sahip olabilmek için 2019 yılına kadar 160 ineğe ihtiyacı olacağı belirtilmektedir. Bunu sağlayamayan işletmelerin enflasyon nedeniyle yaşam şartlarının düşeceği ifade edilmektedir.

Her 10 yılda süt sığırı sayısının %60 oranında artırılması önerilmektedir.

Ailenin temel ihtiyaçlarının brüt çiftlik gelirininin %10-15'ini geçmemesi önerilir.

Kısaltmalar:

B : Bilanço (Açılış ya da Kapanış Bilançosu kullanılabilir.)

AB : Açılış Bilançosu

G : Gelir Tablosu

İ : İşletme Kayıt Defteri

KB : Kapanış Bilançosu

Sorular ve Cevaplar

■ Mali Oran Analizi nedir?

Bir işletmenin bir döneme ait mali tablolarında yer alan kalemler arasında matematiksel ilişki kurularak bulunan oranların incelenmesiyle yapılan analize oran analizi denir.

■ Mali Oran Analizi ne amaçla kullanılır?

Oran analizinin amacı, işletmenin borç ödeme gücünü, varlıkların verimliliğini, yabancı kaynak kullanımını ve kârlılığını ölçmektir.

■ Bilanço nedir?

Belli bir tarihte işletmenin sahip olduğu varlıkların neler olduğunu ve bunların hangi kaynaklardan sağlandığını gösteren tablodur. Mali oran analizlerinin yapılabilmesi için bilançoya gereksinim duyulur.

■ Gelir tablosu nedir?

Gelir tablosu, herhangi bir işletmenin belirli bir dönemdeki gelir ve giderleri ayrıntılı bir şekilde gösteren tablodur. İşletmenin belli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ve aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net kârını veya dönem net zararını kapsar.

■ **Gelir tablosu neden önemlidir?**

İşletme kâr/zarar durumunu göstermesinin yanında Mali Oran Analizinin yapılabilmesi için Bilanço ile birlikte büyük önem taşımaktadır.

■ **Süt sığırcılığında Mali Oran Analizine göre önem arz eden ölçütler nelerdir?**

Üretim hızı (İşçi Başına Satılan Süt Miktarı),

Maliyet kontrolü (Satılan 1 Lt Sütün Yem Maliyeti, Faaliyet Giderleri Oranı),

Sermayenin verimliliği (Süt Sığırı Başına Düşen Yatırım, Varlık Devir Hızı),

Kârlılık (Net Çiftlik Kârı, Çiftlik Varlıklarının Getiri Oranı),

Likidite (Cari Oran ve İşletme Sermayesi),

Ödeme gücü (Kaldıraç Oranı, Süt Sığırı Başına Düşen Borç), Süt sığırcılığının sürdürülebilirliğinde en temel ölçütler arasındadır.

İşletme Kayıtları

1. Adım: Bilanço ve Gelir Tablosu İçin İşletme Kayıtlarının Tutulması (i)

Adı Soyadı	
Adres	
Telefon	
E-Posta	
Bilanço - 2019 Yılı Çiftlik Analizi İçin İlk Adım	
<p>Çiftliğin bilançosu, çiftlik işletmesinin "sahip oldukları"nın (varlıkları) ve çiftlik işletmesinin "borcu"nun (yükümlülüklerini) bir anlık görüntüsüdür. Sahip olduklarınız ve borçlarınız arasındaki fark, çiftliğinizin borcunuzdan arınmış net değeridir.</p> <p>Çiftliğinizin 2019 iş yılının analizini tamamlamak için hem açılış hem de kapanış bilançosuna ihtiyacınız olacaktır. Açılış bilançonuzun 1 Ocak 2019 tarihinde veya civarında olması gerekmektedir. Kapanış bilançonuzun 31 Aralık 2019 tarihinde veya civarında olması gerekmektedir. Eğer farklı bir mali yılda faaliyet gösteriyorsanız, bilançolarınızı buna göre oluşturun. Bu form, hem açılış hem de kapanış bilanço sayfalarınızı mümkün olduğunca kolay bir şekilde oluşturmak için gereken bilgileri sağlamanıza yardımcı olmak için geliştirilmiştir.</p>	
<p>İlk önce açılış bilançosu için gerekli bilgileri dolduracaksınız. Kapanış bilançosu için aynı formu bu kez 31 Aralık 2019 tarihi itibarıyla işletmenizin o günkü koşullarına göre doldurmanız gerekmektedir.</p>	
Dönen Varlıklar	
Tarih: / / 201...	
<p>Dönen varlıklar normalde nakit olan veya yıl içinde kolayca nakde çevrilebilen varlıklardır (nakit, hisse senedi, tahvil, hayvan varlığı, alacak hesapları, önceden alınmış gübre ve malzemeler ve yem gibi stoklar).</p>	

Çizelge A: Nakit ve Tasarruf Mevduatları

Tanımı	Değeri (1)	Bilanço tarihi itibarıyla çiftliğe ait nakit ve tasarruf mevduatlarının (hesaplarının) bakiyeleri.

Çizelge B: Gübre ve Malzemeler

Tanımı	Miktarı	Değeri (3)	Gübre ve malzemeler, önceden satın alınmış halihazırda üretim için kullanılmamış olan yem, tohum, gübre, malzeme vb. tahmini değerini içerir.

Çizelge C: Hasat Edilmemiş Mahsul

Yem	Birim Fiyatı	Miktarı	Değeri (4)	Bilanço döneminde ekilmiş olan ancak henüz hasat edilmemiş olan her türlü yem bitkisini kapsamaktadır. Bu bitkilerin tahmini piyasa fiyatı yazılır.

Çizelge D: Alacak Hesapları

Yem	Birim Fiyatı	Miktarı	Değeri (2)	Alacak hesapları, çiftliğe borçlu olunan ancak henüz tahsil edilmemiş alacakları içermektedir. Örneğin, bir önceki dönemin Aralık ayının süt parası ödemesi henüz tahsil edilmediyse bir alacak hesabıdır. Burada brüt gelirden, sütün taşınması ve pazarlaması gibi kesintiler düşüldükten sonra tahsil edilecek net gelir yazılmalıdır.

Çizelge E: Elde Bulunan Yem ve Mahsuller

Tanımı	Birim Fiyatı	Miktarı	Değeri (5)	Bilanço tarihinde stoklarda bulunan mahsül, saman veya diğer yem ve yem katkı maddelerinin değeridir. Gelecek üretim veya satın alımlar bu başlığa dahil edilmemelidir.

Çizelge F: Diğer Dönen Varlıklar

Tanımı	Birim Fiyatı	Miktarı	Değeri (7)	Diğer dönen varlıklar, diğer kategorilere girmeyen dönen varlıkların değerini içerir.

Sabit Çiftlik Varlıkları

Sabit çiftlik varlıkları terimi; faydalı ömürleri 1 yıldan fazla olan orta ve uzun vadeli çiftlik varlıkları için kullanılır.

Süt siğirciliğinde yetiştiriciliği yapılan tüm hayvanlar kategorilerine göre ayrı ayrı yazılmalıdır. Örneğin süt ineği, kurudaki inek, gebe düve, ham düve ve buzağılar listeye ayrı ayrı yazılmalıdır. Süt siğirciliğinde kullanılan bu hayvanları fiyatlandırmada her bir hayvan kategorisi için bir baz fiyat belirleyin ve açılış ve kapanış bilançosunda hep bu baz fiyatı kullanın. Bu alanda bilanço hesabında toplam değerdeki değişiklikler hayvan birim fiyatındaki değişikliklerden değil, her bir kategorideki hayvan sayısındaki (baş) değişiklikten kaynaklanmalıdır. Hayvan fiyatlarının hem açılış hem de kapanış bilançosunda sabit kullanılması konusunda özenli davranılmalıdır. Ancak hayvan fiyatlarında açılış ve kapanış fiyatlarında büyük farklar olduğu takdirde fiyat düzenlemesi yapılabilir. Çiftliğinizde bakılan ancak başkaları tarafından sahip olunan çiftlik hayvanları, bilançounuza dahil edilmemelidir.

Yetiştiriciliği Yapılan Damızlık Hayvanlar

Tanımı	Miktar (baş)	Güncel Piyasa Fiyatı (P) (9)	Iskarta Fiyatı (I)	Kalan Ekonomik Ömrü (K)	Amortisman Değeri (P - I) ÷ K (36)
Sağmal İnek	(37)				
Kurada İnek	(37)				
Gebe Düve					
Ham Düve					
Toplam					

Makina ve Ekipman Envanteri

Makine ve Ekipman Envanteri, çiftlik satışa çıkarılacak olsa gayrimenkulün bir parçası olarak satılmayacak olan tüm alet ve ekipmanı içermelidir.

Piyasa fiyatı, bir makina veya ekipmanı sattığınızda o makina veya ekipman için elde edeceğinizi düşündüğünüz güncel satış fiyatını ifade eder.

Bu sizin bilançonuzsa ve büyük bir makina ve ekipman envanteriniz varsa, her bir kalemi ayrı ayrı listeleyebilir veya kategorileri (traktörler, mini yükleyiciler, toprak işleme aletleri, araçlar, çiftlikler için kullanılan otomobilleri, kamyonları, römorkları vb.) gruplara ayırabilirsiniz. Kategori veya tüm makine ve ekipman için toplam bir piyasa fiyatı girin.

Yeni öğeler satın alındığında, her yeni satın alma işlemini ayrı ayrı listeleyin.

Makina ve Ekipman

Tanımı	Miktar	Güncel Piyasa Fiyatı (P) (10)	Hurda Fiyatı (I)	Kalan Ekonomik Ömrü (K)	Amortisman Değeri $(P - I) \div K$ (36)
Toplam					

Bina Varlığı;

Çiftliğe ait olan ahır, yem deposu, bakıcı evi vb. binaları içerir. Binaların piyasa fiyatı, binaların güncel satış fiyatını ifade etmektedir.

Tanımı	Miktar	Güncel Piyasa Fiyatı (P) (11)	Hurda Fiyatı (I)	Kalan Ekonomik Ömrü (K)	Amortisman Değeri $(P - I) \div K$ (36)
Toplam					

Arazi Varlığı;

Çiftliğe ait olan ahır, yem deposu, bakıcı evi vb. binaları içerir. Binaların piyasa fiyatı, binaların güncel satış fiyatını ifade etmektedir.

Arazinin piyasa fiyatı, arazinin güncel satış fiyatını ifade etmektedir. Arsa ve arazi varlığından amortisman alınmaz.

Tanımı	Yüzölçümü (da)	Her bir dönüm arazinin piyasa fiyatı (TL/da)	Toplam piyasa fiyatı (TL) (12)

Diğer Sabit Varlıklar;

Diğer Sabit Varlıklar daha önce belirtilen kategorilerden birine uymayan sabit varlıkları içerir.

Tanımı	Miktar	Güncel Piyasa Fiyatı (P) (13)	Hurda Fiyatı (I)	Kalan Ekonomik Ömrü (K)	Amortisman Değeri $(P - I) \div K$ (36)
Toplam					

Kısa Vadeli Yükümlülükler

Kısa Vadeli Yükümlülükler, bilanço tarihinden itibaren bir yıl içinde ödenmesi gereken borçlardır.

Kısa vadeli borçları, kısa vadeli borç hesaplarına ekleyin. Kısa vadeli borç hesapları, çiftlik masrafları için başkalarına olan tüm borçları içerir. Normalde 30 gün içinde ödenen yem, elektrik, su, doğalgaz, veteriner vb. tüm ödemelerin yanı sıra 30 günden fazla hesap bakiyeleri bu kaleme dahil edilir.

Kısa Vadeli Borç Hesapları

Ödeme yapılacak kurum	Kalem (yem, sarf malzemesi, tamirat vb.)	Miktar (16)
Toplam		

Ödenecek gelir ve sosyal güvenlik vergileri için sadece bilanço tarihinden itibaren 12 ay boyunca ödenecek vergiler dahildir.

Ödenecek Gelir Vergisi ve Sosyal Güvenlik Vergileri			
Ödeme yapılacak kurum	Vergi Türü		Miktarı (17)
Toplam			
<p>Ödeme vadesi dolmuş ancak ödenememiş (gecikmiş) tüm borçlar (süre geçtikçe faiz artar) bu başlıkta toplanmalıdır. Örneğin kredi kartı bakiyesinde 30 günlük bakiyenin ödenememesi sonucu bir sonraki ayda görülen kredi kartı faizi bu kaleme dahildir.</p>			
Ertelenmiş Ödemelerden Vadesi Gelenler			
Ödeme yapılacak kurum	Anapara Bakiyesi (18)	Tahakkuk Eden Faiz Miktarı (21)	Anapara+Faiz Bakiyesi
Toplam			

Kısa Vadeli Krediler

Kredi ödemelerinden bilanço tarihinden itibaren 12 ay içinde yapılacak olan ödemeler kısa vadeli, 13. aydan itibaren orta ve uzun vadeli kredi olarak ifade edilmektedir. Kısa vadeli krediler üzerindeki ana bakiyeyi ve orta ve uzun vadeli kredilerde 12 ay içerisinde vadeye kalan herhangi bir anaparayı listelemenizi tercih etmelisiniz. Örneğin 5 yıllık bir kredinin bilanço yılı içindeki 12 aylık bölümünün anapara ödemesi kısa vadeli geri kalan bölümü orta ve uzun vadeli krediler bölümüne yazılmalıdır.

Kredi	Faiz Oranı	Anapara Bakiyesi	Tahakkuk Eden Faiz	Anapara + Faiz Ödemesi	Vade Ay	Bitiş Tarihi	Bakiye
Kısa Vadeli Krediler		(19)	(21)				
Toplam							
Orta vadeli kredilerin 12 ay içinde yapılacak olan ödemesi		(20)	(21)				
Toplam							
Uzun vadeli kredilerin 12 ay içinde yapılacak olan ödemesi		(20)	(21)				
Toplam							

Orta ve Uzun Vadeli Yükümlülükler – Vade süresi 12 ayın üzerinde olan

Vadesinin bitmesine 12 aydan fazla olan borçlar orta ve uzun vadeli yükümlülükler kapsamına girmektedir. 13 aydan – 10 yıla kadar olanlar orta vadeli iken şayet borcun ödeme bakiyesinde 10 yılın üzerinde bir ödeme görülüyorsa (mortgage gibi) bu uzun vadeli borç olarak adlandırılmaktadır.

Kredi	Faiz Oranı	Anapara Bakiyesi	Tahakkuk Eden Faiz	Anapara + Faiz Ödemesi	Vade Ay	Bitiş Tarihi	Bakiye
Ertelenmiş Ödemelerden Vadesi Gelmeyenler				(23)			
Toplam							
Orta vadeli kredilerin				(24)			
Toplam							
Uzun vadeli krediler				(25)			
Toplam							

Bilanço Döneminde 12 ay içinde:

İşletme Sahibinin Bireysel Varlıkların Değeri (30)	
İşletme Sahibinin Bireysel Yükümlülüklerin Değeri (32)	
İşletmenin Aile İşgücü Sayısı (38)	
İşletmenin Yabancı İşgücü Sayısı (39)	
İşletmenin Süt Üretimi (40)	
İşletmede Satılan Süt Miktarı (41)	
İşletmedeki Tüm Hayvanlar Tarafından Tüketilen Yem Masrafları (42)	

2. Adım: İşletme Kayıtlarından Bilançonun Hesaplanması

Bilanço (B)	İşletme Adı		Yıl
Varlıklar	Açılış Bilançosu (AB)		Kapanış Bilançosu (KB)
	1 Ocak		31 Aralık
1) Nakit Tasarruf Mevduatı (i1)	TL	TL	
2) Alacak Hesapları (i2)	TL	TL	
3) Gübre ve Malzemeler (i3)	TL	TL	
4) Hasat Edilmemiş Mahsul (i4)	TL	TL	
5) Elde Bulunan Yem ve Mahsuller (i5)	TL	TL	
6) Satılacak Hayvanlar (i6)	TL	TL	
7) Diğer Dönen Varlıklar (i7)	TL	TL	
8) DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI (B1+B2+B3+B4+B5+B6+B7)	TL	TL	
9) Damızlık Hayvanlar (i9)	TL	TL	
10) Makine ve Ekipman (i10)	TL	TL	
11) Binalar (i11)	TL	TL	
12) Arazi (i12)	TL	TL	
13) Diğer Sabit Varlıklar (i13)	TL	TL	
14) SABİT VARLIKLAR TOPLAMI (B9+B10+B11+B12+B13)	TL	TL	
15) ÇİFTLİK VARLIKLARI TOPLAMI (B8+B14)	TL	TL	

Yükümlülükler		
	1 Ocak	31 Aralık
16) Kısa Vadeli Borç Hesapları (i16)	TL	TL
17) Gelir & Sosyal Güvenlik Vergileri (i17)	TL	TL
18) Ertelenmiş Ödemelerden Vadesi Gelenler (i18)	TL	TL
19) Kısa Vadeli Kredi anapara ödemesi (i19)	TL	TL
20) Orta ve Uzun V. Kredilerin 12 ay içinde yapılacak olan anapara ödemesi (i20)	TL	TL
21) Kısa Vadede Ödeme Yapılacak Tüm Kredilerin Toplam Faiz Ödemesi (i21)	TL	TL
22) KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER TOPLAMI (B16+B17+B18+B19+B20+B21)	TL	TL
23) Ertelenmiş Vergilerden Vadesi Gelmeyenler (i23)	TL	TL
24) Orta Vadeli Kredilerin Vadesi Gelmemiş Bölümü (i24)	TL	TL
25) Uzun Vadeli Kredilerin Vadesi Gelmemiş Bölümü (i25)	TL	TL
26) ORTA VE UZUN VADELİ YÜKÜM. TOPLAMI (B23+B24+B25)	TL	TL
27) ÇİFTLİK YÜKÜMLÜLÜKLERİ TOPLAMI (B22+B26)	TL	TL
28) ÇİFTLİK ÖZ KAYNAKLARI (B15-B27)	TL	TL
29) YÜKÜMLÜLÜKLER VE ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI (B27+B28)	TL	TL

Yükümlülükler		
	1 Ocak	31 Aralık
30) İ. SAHİBİNİN BİREYSEL VARLIKLAR TOPLAMI (İ30)	TL	TL
31) ÇİFTLİK VE BİREYSEL VARLIKLAR TOPLAMI (B15+B30)	TL	TL
32) İ. SAHİBİNİN BİREYSEL YÜKÜMLÜLÜKLER TOPLAMI (İ32)	TL	TL
33) ÇİFTLİK VE BİREYSEL YÜKÜMLÜLÜKLER TOPLAMI (B27+B30)	TL	TL
34) İ. SAHİBİNİN BİREYSEL ÖZ KAYNAK (B30-B32)	TL	TL
35) ÇİFTLİK VE BİREYSEL ÖZ KAYNAK TOPLAMI (B28+B34)	TL	TL

3. Adım: İşletme Kayıtları ve Bilançodan Gelir Tablosunun Hesaplanması

Gelir Tablosu (G)	İşletme Adı :	Yıl:
Çiftlik İşletmesinin Hasılatı		Açıklamalar
1A) Mahsul ve Yem Satışı	TL	Bilanço dönemi yem satışlarından elde edilen gelir
1B) Mahsul ve Yem Kapanış Envanteri	TL	Kapanış Bilançosunda (KB4) + (KB5)
1C) Mahsul ve Yem Açılış Envanteri	TL	Açılış Bilançosunda (AB4) + (AB5)
1D) Yem Bitkisi Sigorta Ödemesi	TL	Bilanço döneminde yem bitkileri için sigorta şirketinden alınan para
1) Mahsul ve Yemlerden Elde Edilen Brüt Gelir	TL	Gelir Tablosunda (G1A+G1B-G1C+G1D)
2A) Canlı Hayvan ve Süt Satışından Elde Edilen Gelir	TL	Bilanço döneminde canlı hayvan ve süt satışından sağlanan gelir
2B) Canlı Hayvan Kapanış Envanteri	TL	Kapanış Bilançosunda (KB6) + (KB9)
2C) Canlı Hayvan Açılış Envanteri	TL	Açılış Bilançosunda (AB6) + (AB9)
2D) Satın Alınan Canlı Hayvanlar	TL	Bu harcama brüt gelir kalemine etki ettiği için bu sütunda verilmiştir.
2) Canlı Hayvan ve Süt Satışından Elde Edilen Brüt Gelir	TL	Gelir Tablosunda (G2A+G2B-G2C-G2D)
3) Hayvancılık ve Yem Bitkisi Destekleme Ödemesi	TL	Devlet tarafından sağlanan hayvancılık ve yem destekleme gelirleri
4) Alacak Hesapları Düzeltmesi	TL	Kapanış Bilançosu 2 (KB2) – Açılış Bilançosu 2 (AB2)
5) Diğer Çiftlik Gelirleri	TL	Bilançada üsteki kalemlerde yer almayan özel iş geliri vb. gelirler
6) Brüt Çiftlik Geliri	TL	Gelir Tablosunda (G1+G2+G3+G4+G5)
7) Satın Alınan Yem	TL	Bilanço döneminde yem ve yem katkı maddeleri harcamaları

Çiftlik İşletmesinin Giderleri		Açıklamalar
8) Çiftlik Üretim Değeri	TL	Gelir Tablosunda (G6-G7)
9) İşgücü Masrafları	TL	Açılış Bilançosunda (AB4) + (AB5)
10) Tamirat	TL	
11) Tohum	TL	
12) Gübre	TL	
13) Herbisit ve İnsektisit	TL	Zararlı akarlarla mücadelede kullanılan böcek ilaçları
14) Veteriner Sağlık	TL	
15) Depolama ve Pazarlama	TL	
16) Makina Kiralama	TL	
17) Akaryakıt, Doğalgaz, Elektrik, Su	TL	
18) Gelir Vergisi	TL	
19) Emlak Vergisi	TL	
20) Genel Çiftlik Sigortası	TL	
21) Mahsul Sigorta Primleri	TL	
22) Nakit Borç	TL	Kaydı bulunmamakla birlikte tanidik ve aileden alınan her türlü borç
23) Muhtelif Diğer Giderler	TL	
24) Harcama Envanteri Düzeltmesi	TL	Bilançoda (AB3 – KB3 + KB16 – AB16)

Gelir Tablosu	İşletme Adı :	Yıl:
Çiftlik İşletmesinin Giderleri		Açıklamalar
25) Brüt Faliyet Giderleri	TL	Gelir Tablosunda (G) (G7+G9+G10+G11+G12+G13+G14+G15+G16+G17+G18+G19+G20+G21+G22+G23+G24) G8 DAHİL DEĞİL!
26A) Ödenen Nakit Faiz	TL	Bilanço döneminde tüm krediler için ödenen faiz tutarının toplamı
26B) Bilançodan Faiz Düzeltmesi	TL	Kapanış Bilançosu 21 (KB21) – Açılış Bilançosu 21 (AB21)
26) Toplam Faiz Giderleri	TL	Gelir Tablosunda (G26A + G26B)
27) Amortisman	TL	İşletme kayıtlarından tüm amortismanların (i36) toplamı
28) Çiftlik İşletmesinin Toplam Giderleri	TL	Gelir Tablosunda (G25+G26+G27)
29) Net Çiftlik Kârı	TL	Gelir Tablosunda (G6–G28)
30) Ödenmemiş Emek ve Yönetim Değeri	TL	Çiftlik sahiplerinin emek ve işgücünün bedeli

Hesaplamalar

Kısaltmalar:

B : Bilanço

AB : Açılış Bilançosu

G : Gelir Tablosu

İ : İşletme Kayıt Defteri

KB : Kapanış Bilançosu

Not: Değerler hem açılış hem de kapanış bilançosu için ayrı ayrı hesaplanabildiği gibi açılış ve kapanış bilançolarındaki değerler toplanıp ikiye bölünerek ortalaması alınmak suretiyle de hesaplanabilir.

Üretim Hızı

İşgücü Başına Satılan Süt (lt) Miktarı = Toplam Üretilen Süt Miktarı (1 yıl) **(i40)** ÷ Toplam İşçi Sayısı (Aile İşgücü **(i38)** + Yabancı İşgücü **(i39)**)

MALİYET KONTROLÜ

Satılan 1 lt Sütün Yem Maliyeti = Toplam Yem Maliyeti(TL) **(i42)** ÷ İşletmede Satılan Süt Miktarı(lt) (aynı üretim döneminde) **(i41)**

Faaliyet Giderleri Oranı = (Çiftlik İşletmesinin Toplam Giderleri **(G28)** – Çiftlik Faiz Giderleri **(G26)**) ÷ Brüt Çiftlik Gelirleri **(G6)**

Likidite

Cari Oran = Çiftlik Dönen Varlıkları Toplamı ÷ Çiftlik Kısa Vadeli Yükümlülükleri Toplamı [B8 ÷ B22]

Net İşletme Sermayesi = Çiftlik Dönen Varlıkları Toplamı – Çiftlik Kısa Vadeli Yükümlülükleri Toplamı [B8 - B22]

ÖDEME GÜCÜ

Kaldıraç Oranı = Çiftlik Yükümlülükleri Toplamı ÷ Çiftlik Varlıkları Toplamı

Çiftlik: [B27 ÷ B15] Çiftlik+Bireysel: [B33 ÷ B31]

Süt Sığırı Başına Düşen Borç = Çiftlik Yükümlülükleri Toplamı (B27) ÷ Toplam Süt Sığırı Sayısı (Sağmal+Kuruda (i37))

Çiftlik Öz kaynak - Varlık Oranı = (Çiftlik Varlıkları Toplamı – Çiftlik Yükümlülükleri Toplamı) ÷ Çiftlik Varlıkları Çiftlik:
[B28 ÷ B15] Çiftlik+Bireysel: [B35 ÷ B31]

Çiftlik Borç - Öz kaynak Oranı = Toplam Çiftlik Yükümlülükleri ÷ Çiftlik Öz kaynakları

Çiftlik: [B27 ÷ B28] Çiftlik+Bireysel: [B33 ÷ B35]

KÂRLILIK

Çiftlik Varlıklarının Getiri Oranı = (Net Çiftlik Kârı (G29) + Çiftlik ve Bireysel Varlıklar Toplamı (B31) – Ödenmemiş Emek ve Yönetim Değeri (G30)) ÷ Ortalama Toplam Çiftlik Varlıkları ((AB15+KB15) ÷ 2)

Çiftlik Öz kaynaklarının Getiri Oranı = (Net Çiftlik Kârı (G29) – Ödenmemiş Emek ve Yönetim Değeri (G30)) ÷ Ortalama Çiftlik Öz kaynakları ((AB28+KB28) ÷ 2)

Faaliyet Kâr Marjı = (Net Çiftlik Kârı (G29) + Çiftlik Faiz Gideri (G26) – Ödenmemiş Emek ve Yönetim Değeri (G30)) ÷ Çiftlik Üretim Değeri (G8)

Finansal Verimlilik

Süt Sığırı Başına Düşen Yatırım = Çiftlik Varlıkları Toplamı (B15) ÷ Süt Sığırı Sayısı (İ37)

Varlık-Devir Hızı = Çiftlik Üretiminin Değeri (G8) ÷ Ortalama Toplam Çiftlik Varlıkları ((AB15+KB15) ÷ 2)

İşletme Faaliyet-Gider Oranı = Brüt Faaliyet Giderleri (G25) ÷ Brüt Çiftlik Geliri (G6)

Amortisman-Gider Oranı = Amortisman (G27) ÷ Brüt Çiftlik Geliri (G6)

Faiz-Gider Oranı = Çiftlik Faiz Gideri (G26) ÷ Brüt Çiftlik Geliri (G6)

Toplam Harcama Oranı = Çiftlik İşletmesinin Toplam Giderleri (G28) ÷ Brüt Çiftlik Geliri (G6)

Net Çiftlik Geliri Oranı = Net Çiftlik Kârı (G29) ÷ Brüt Çiftlik Geliri (G6)

5. Adım: Mali Oran Analizlerinin Özet Yorumu

İşletme Adı :			Tarih:		
Likidite					
Cari Oran	Savunmasız		Dikkat Edilmeli		Güçlü
Net İşletme Sermayesi		1,1		1,7	
Ödeme Gücü					
Kaldıraç Oranı		0,7		0,4	
Çiftlik Öz kaynak - Varlık Oranı		0,4		0,7	
Çiftlik Borç - Öz kaynak Oranı		1,5		0,43	
Karlılık					
Net Çiftlik Geliri					
Çiftlik Varlıklarının Getiri Oranı		0,04		0,08	
Çiftlik Öz kaynaklarının Getiri Oranı		0,03		0,1	
Faaliyet Kâr Marjı		0,15		0,25	
Finansal Verimlilik					
Varlık-Devir Hızı		0,3		0,45	
İşletme Faaliyet-Gider Oranı		0,8		0,6	
Amortisman-Gider Oranı		0,15		0,5	
Faiz-Gider Oranı		0,1		0,05	
Net Çiftlik Geliri Oranı		0,1		0,25	

Unutmayın!

Yem hammaddesi üretiminde komşu çiftlikler ile ortak araçlar (traktör vb.) kullanarak ekim ve hasat yapılmalı, gereksiz yatırımlardan kaçınılmalıdır.

Kaynaklar

Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Üretilen Sütün Birim Maliyetinin Hesaplanması

Akın AC (2012): Hayvancılık İşletmelerinde Maliyet ve Maliyeti Oluşturan Masraf Unsurları. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hayvan Sağlığı Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı Semineri.

Açıl AF (1970): Ziraî Ekonomi ve İşletmecilik Dersleri. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Yayın No:465, Ankara.

Açıl AF (1977): Tarımsal Ürün Maliyetlerinin Hesaplanması ve Memleketimizde Tarımsal Ürün Maliyetlerindeki Gelişmeler. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No:665, Şark Matbaası, Ankara.

Aras A, İzmirli R (1976): İzmir Şehir Yöresinde Ahır Sütçülüğü Yapan İhtisaslaşmış Süt İşletmelerinden Seçilen Bir Grup'un Ekonomik Yönden İncelenmesi ve Üretim Maliyeti, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Yayın No: 279, İzmir.

Aras A (1959): Ziraatte Kıymet Takdiri ve Amortisman Metotları. Ayyıldız Matbaası, SETBİR, Ankara.

Müftüoğlu MT (1999): İşletme İktisadı Ders Kitabı, Turhan Kitabevi, Ankara.

Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Sürdürülebilirliğinde Mali Oran Analizine Göre Önem Arz Eden Ölçütler ve Alınması Gereken Tedbirler

Shoemaker D, Eastridge M, Breece D, Woodruff J, Rader D, Marrison D (2008): 15 Measures of Dairy Farm Competitiveness. Ohio State University Extension Office, Ohio, USA.

Ibendahl G (2018): Comparing the Financial Ratios ROA and ROE. Erişim: https://agmanager.info/sites/default/files/pdf/ROA-ROE_2018_ibendahl.pdf Erişim Tarihi: 03.11.2018

Reid R, Herbel K (2018): Cash Flow Projection for Operating Loan Determination. Erişim: <https://www.bookstore.ksre.ksu.edu/pubs/MF275.pdf> Erişim Tarihi: 04.11.2018

Notlar

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

MAKÜ

BURDUR MEHMET AKIF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

Yetiştiricinin El Kitabı

Hayvancılık İşletme Ekonomisi

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Bölgesel Kalkınma Odaklı Hayvancılık Projesi kapsamında hazırlanmıştır